

BEELDKWALITEITSPLAN

'VERWIJSMAST APELDOORN-NOORD'

juni 2020

Inhoud

5	Inleiding
6	Verwijsmasten aan de A1 en de A50
8	Verwijsmast Apeldoorn Noord - Oost Veluweweg
12	Ruimtelijke kaders
13	Hoogbouweffectrapportage
14	Inspiratiebeelden
16	Ruimtelijke randvoorwaarden

Inleiding

Aanleiding

Nieuwe hoge verwijsmasten en of kunstwerken met ruimte voor reclame zijn nu niet voorzien in het Apeldoornse ruimtelijk beleid en ook niet direct mogelijk binnen het geldende reclamebeleid. Ontwikkelingen, waarbij ondernemers of bedrijven opteren voor hogere en/of nieuwe reclame verwijsobject en (hierna: verwijsmast) vragen om aanpassing van dit ruimtelijke standpunt.

Zichtbaarheid verplicht tot een zorgvuldige inpassing en uitstraling.

De locatie maakt onderdeel uit van het buitengebied van Apeldoorn waar de stad zich in het groen presenteert en zuinig is op haar ruimtelijke kwaliteiten. Het is echter ook het gebied waar de Cleantechregio zich nadrukkelijk wil gaan presenteren en nabij de afslag Apeldoorn Zuid wil werkend Apeldoorn ook zichtbaarder zijn. De opgave is daarmee breder dan alleen een kunstwerk voor dit specifieke bedrijf.

Vragen

Daarmee is de vraag gesteld hoe Apeldoorn zich op deze locatie ter hoogte van de afrit Apeldoorn Noord kan laten zien? Als de stad een aantrekkelijk snelwegpanorama wil bieden en daarmee aansluit bij de ambitie van het rijksbeleid 'Mooi Nederland' en provinciaal beleid 'Mooi Gelderland', dan is de vraag waar dat panorama uit kan bestaan? Het vraagt zorgvuldigheid; de ingrepen zullen dus altijd een afweging vormen tussen economie, woon- en ruimtelijke kwaliteit.

Status en doel

Dit document bevat in de eerste plaats ruimtelijke randvoorwaarden voor een ontwerp van een verwijsmast. Op basis hiervan kan een goede, locatie-specifieke invulling van de opgave en een goede inpassing in de context worden gemaakt. Verder worden hiermee de gemeentelijke en provinciale ambities recht worden gedaan is dit document opgesteld.

Dit document dient tevens als toetsingskader voor de gemeente en de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) voor bouwplannen.

Het document introduceert ook de wens om een hoogbouweffectrapportage te maken. De mogelijke ruimtelijke impact rechtvaardigt dit. De uitkomst draagt bij aan een zorgvuldige ruimtelijke onderbouwing bij de bestemmingsplanwijziging.

Verwijsmasten aan de A1 en de A50

De 'klimtoren' met logo van Agrifirm t.p.v. de A50 afrit 24 - Zutphensestraat (nr. 4 op de tekening hiernaast).

De 'McDonaldsmast' t.p.v. de A1 afrit 20 - Kayersdijk (nr. 2 op de tekening hiernaast)

Uithangbord van de Buitenstad

Met de Structuurvisie Buitenstad (vastgesteld door de raad op 30 mei 2013) is bevestigd dat we zuinig zijn op onze (groene) kwaliteiten maar we willen ook ruimte geven aan innovatief ondernemerschap. Daarnaast geven de hoogbouwnota (vastgesteld door de raad in 2008) en de studie A1-A50 (instemming College 18 maart 2011) handvatten over hoe om te gaan met hogere bebouwing en zichtbaarheid van de stadsentrees vanaf de snelweg en op de RING.

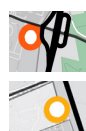
Op de kaart hiernaast zijn deze locaties aangegeven waar Apeldoorn zich kan presenteren. Er zijn reeds op twee locaties aan de snelwegen rond Apeldoorn verwijsmasten gerealiseerd:

- Ter plaatse van de A1 afrit 20 - Kayersdijk staat de 'McDonaldsmast' (nummer 2 op de kaart)
- Ter plaatse van de A50 afrit 24 - Zutphensestraat staat een 'klimtoren' met logo van Agrifirm (nummer 4).

Er zijn nog drie plekken aan de snelwegen waar ook verwijsmasten zouden kunnen komen:

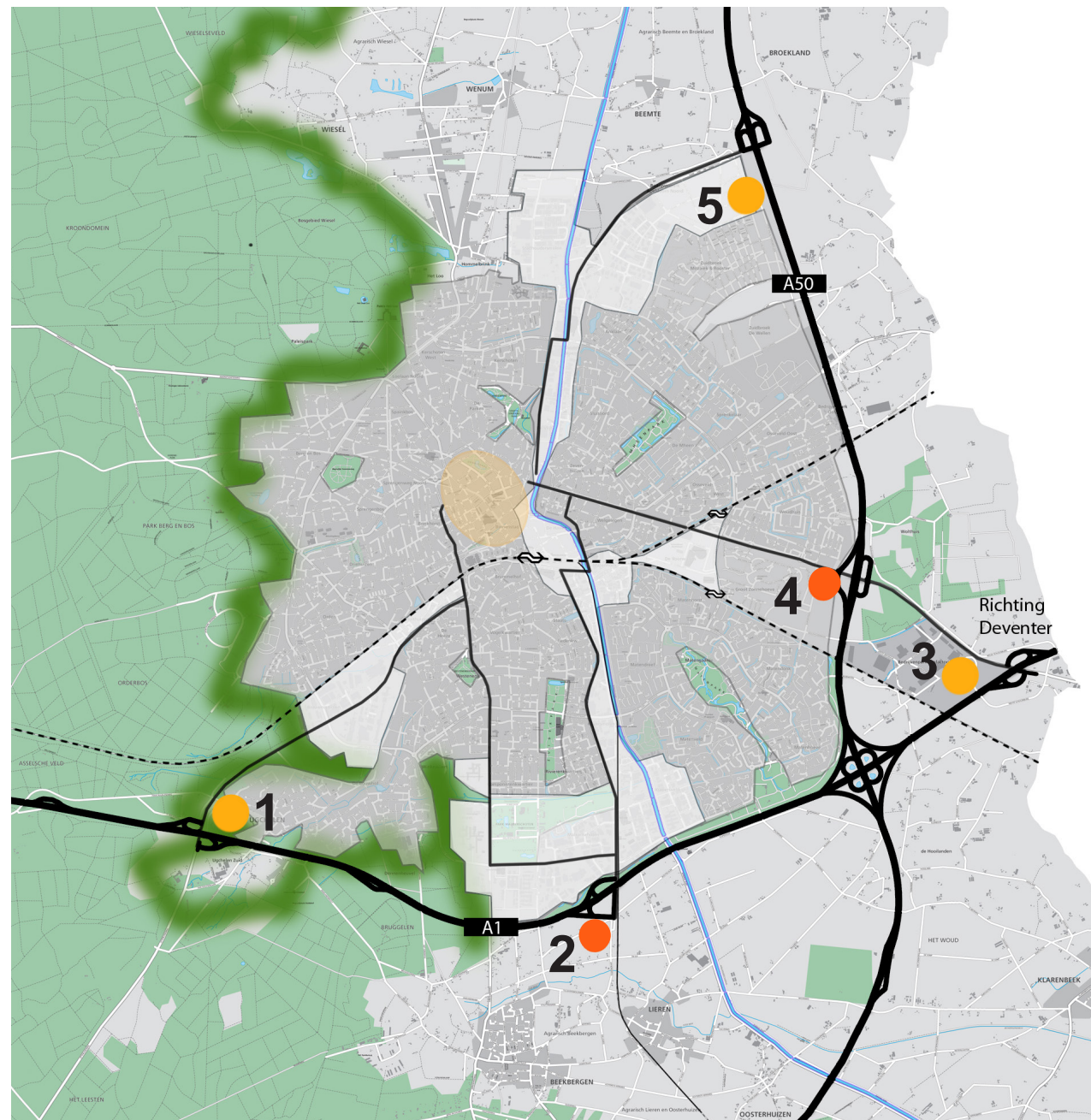
- A1 afrit 19 - Europaweg (nummer 1),
- A1 afrit 21 - Zutphensestraat (op de Ecofactorij) (nummer 3) ,
- A50 afrit 25 - Apeldoorn Noord - Oost Veluweweg (nummer 5). > Dit is de locatie waar nader op in wordt gegaan in dit boekwerk

Binnen elke zoekzone is maximaal één verwijsmast mogelijk. De precieze locatie kan afwijken en wordt mede bepaald met behulp van een beeldeffectrapportage (pag. 10). Deze stuurt aan op een goede stedenbouwkundige/planologische inpassing. De CRK toetst de uitkomsten van een beeldeffectrapportage aan de basisprincipes van goede ruimtelijke ordening en het beeldkwaliteitskader.

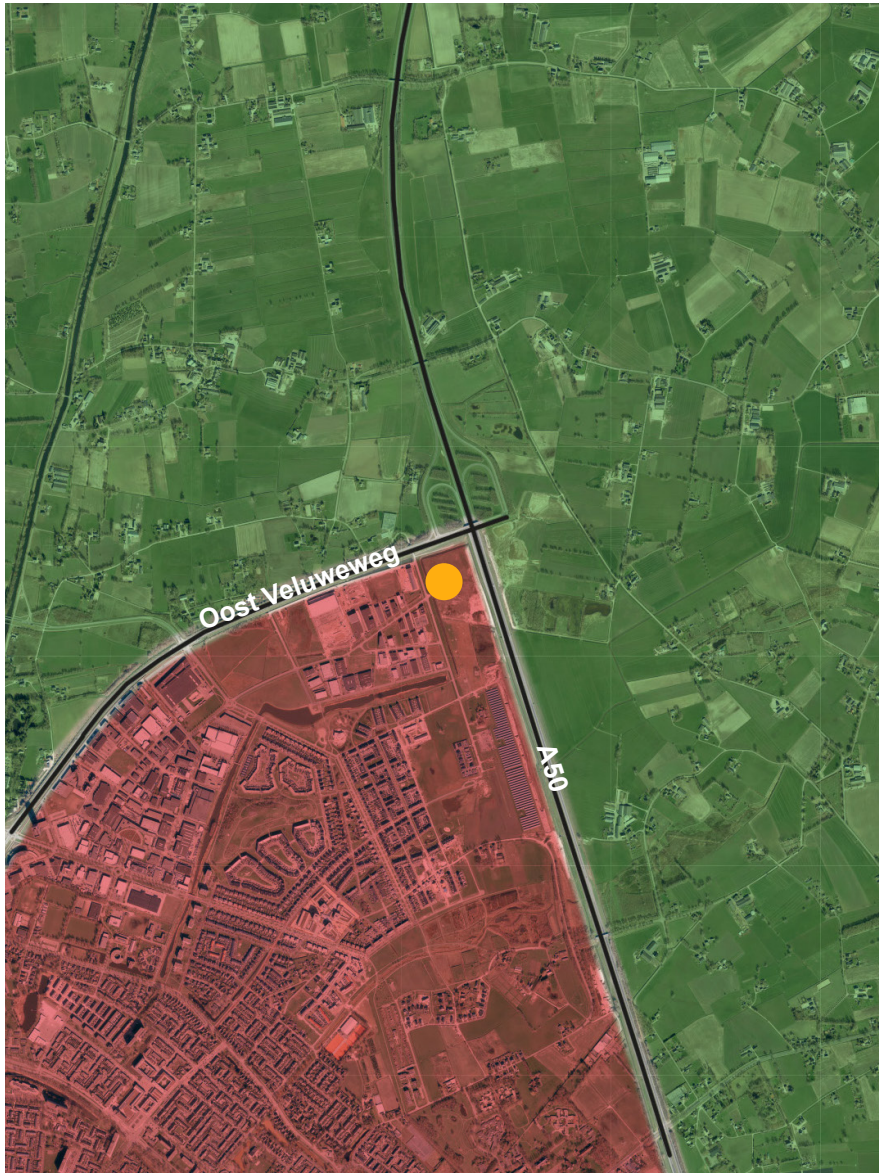

Gerealiseerde kunstwerken

Potentiele plekken voor verwijs- en gebiedskunstwerken

Verwijsmast Apeldoorn Noord - Oost Veluweweg

Apeldoorn noordoost

De zoeklocatie voor de verwijsmast is gelegen in het uiterste noordoosten van het stedelijk gebied van Apeldoorn. Er is hier sprake van een scherpe begrenzing tussen 'stad' en 'land' die wordt gevormd door de A50 en de Oost Veluweweg. De verwijsmast zal dan ook gaan functioneren als eerste landmark van Apeldoorn komende vanuit het noorden.

Zuidbroek 'Bedrijvenpark Apeldoorn Noord 2'

De verwijsmast ligt in de directe nabijheid van afslag 25 'Apeldoorn Noord' in 'Bedrijvenpark Apeldoorn Noord 2' dat deel uitmaakt van de nieuwbouwwijk Zuidbroek (Zie afbeelding op de pagina hiernaast). Het bedrijvenpark strekt zich uit langs de A50 en de Oost Veluweweg en vormt in die zin een buffer voor de achter liggende woonbuurten Het Rooster en Het Mozaïek.

Op dit moment is dit bedrijfsterrein nog volop in ontwikkeling. De meeste kavels zijn al wel uitgegeven en veelal is er ook al een start gemaakt met de bouwwerkzaamheden. Dat geldt ook voor de geluidswal langs de A50 (nr. 1 op de afbeelding hiernaast); De aanleg is gestart en deze zal uiteindelijk circa 11 meter hoog worden. Het meest noordelijke deel van de wal zal circa 2 meter hoog worden (nummer 2). Hierdoor wordt het nu in aanbouw zijnde grootschalige distributiecentrum (nummer 3) zichtbaar vanaf de snelweg, net als de toekomstige bebouwing op het meest noordelijke bedrijfskavel (nummer 4).

Een bovengronds hoogspanningstracé (nummer 5) doorkruist het gebied en 'steekt' ten zuiden van het distributiecentrum over naar de oostzijde van de A50.

*Stad versus landschap, van elkaar gescheiden door wegen.
De gele stip markeert de zoeklocatie voor de verwijsmast*

Plek van de verwijsmast

De verwijsmast ligt in de oksel van de A50 en de Oost Veluweweg aan de zijde van Zuidbroek (zie geel gemarkeerde plek op de afbeelding hiernaast). Bijzonder aan deze plek is dat de mast zowel zichtbaar is vanaf beide rijrichtingen van de A50 alsook vanaf de Oost Veluweweg.

- 1** *Geluidswal van 11 meter hoog*
- 2** *Wal van circa 2 meter hoog*
- 3** *Distributiecentrum*
- 4** *Nog uit te geven bedrijfskavel*
- 5** *Hoogspanningstracé*
- *Locatie verwijsmast*

Foto's van de huidige situatie

1.
*Zicht vanaf de Oost Veluweweg kijkend richting de A50 (het oosten);
Bedrijvenpark Apeldoorn Noord ligt rechts op de foto. Haaks op de Oost Veluweweg is de A50 te zien. Op de nu nog onbebouwde perceel zal binnenkort een grootschalig distributiecentrum worden gebouwd.*

2.

*A50 kijkend richting het noorden;
Vooruitkijkend is het viaduct van de Oost
Veluweweg zichtbaar. Aan de linkerkzijde ligt
Bedrijvenpark Apeldoorn Noord dat deel
uitmaakt van Zuidbroek. Parallel aan de A50 zal
binnenkort een grootschalig distributiecentrum
worden gebouwd. Op de grens van
bedrijvenpark en snelweg zal tevens komt een
lage graswal worden aangelegd.*

3.

*A50 kijkend richting het zuiden t.p.v. afslag
Apeldoorn Noord;
Zuidbroek ligt achter het dijklichaam met
de OostVeluweweg en is door de opgaande
begroeiing vanaf dit punt (nog) niet zichtbaar.*

Ruimtelijke kaders

Uithangbord van de Buitenstad & bedrijvig Apeldoorn

Met de Structuurvisie Buitenstad (vastgesteld door de raad op 30 mei 2013) is bevestigd dat we zuinig zijn op onze (groene) kwaliteiten, maar we willen ook ruimte geven aan innovatief ondernemerschap. Daarnaast geeft de studie A1-A50 (instemming college 18 maart 2011) handvatten voor een overkoepelende aanpak hoe Apeldoorn op een zorgvuldige manier te presenteren. De ambities en de bestuurlijke afspraken met de provincie Gelderland vanuit de Cleantechregio en het recente programma Stadsranden geven handvatten over hoe om te gaan met de presentatie en inpassing van initiatieven in het landschap en de nabijheid van de A1.

Daarnaast zet het programma Stadsranden in op een zorgvuldige invulling van het overgangsgedebiet tussen stad en ommeland; hier vindt de bewoner ruimte om te recreëren dichtbij huis en liggen de verbindingen met de Veluwe en het IJsseldal. Ook zijn hier de functies te vinden die dichtbij de stad willen liggen, maar ook baat hebben bij een landelijke context: denk aan recreatie, kleinschalige landbouw of duurzame energie (wind- en zonne-energie).

Wat past bij de Cleantechregio is zoeken naar overtuigende vormen van energietransitie met als ambitie energieneutraal. Ook liggen er kansen om circulair te bouwen door hergebruik van materialen.

Cleantech thema's die betrokken kunnen worden bij de opgave zijn:

1. Energieneutraliteit
(bijvoorbeeld een verwijsmast die ook zelf energie opwekt)
2. Circulaire economie
(bijvoorbeeld een mast die gemaakt is door het hergebruik van reststoffen uit Apeldoorn en/of de regio, het vermijden van 'virgin' grondstoffen)
3. Cleantech communicatie
(bijvoorbeeld een verwijsmast die informeert over Apeldoorn en activiteiten en bedrijvigheid in de regio op het vlak van o.a. energie- en grondstofbesparing en Cleantech projecten)
4. Cleantech werk & innovatie
(bijvoorbeeld een verwijsmast ontwikkeld door het regionaal en/of lokaal Cleantech bedrijfsleven en/of onderwijs, een prototype dat mogelijk op meer plekken in Nederland, Europa en zelfs de wereld toepasbaar is)

Hoogbouweffectrapportage

Passend in zijn omgeving

Een bestemmingsplanherziening vraagt een ruimtelijke onderbouwing waarom een dergelijk kunstwerk als passend kan worden beoordeeld. Hiervoor is naar analogie van de Hoogbouwvisie gebruik gemaakt van een beeldeffectrapportage. Hierin staan een aantal aspecten op basis waarvan kan worden aangegeven of de plaatsing van een kunstwerk op de voorgestelde locatie al dan niet ruimtelijk inpasbaar is. Het gaat daarbij om het nauwkeurig in beeld brengen van de ruimtelijke gevolgen op basis van de potentiële plek, de hoogte, het volume en de uitstraling. Zo wordt voorkomen dat uiteindelijk een verrommeld beeld ontstaat dat leidt tot verlies van ruimtelijke kwaliteit én verlies van de attentiewaarde.

Inhoudelijke stappen hoogbouweffectrapportage

- Stap 1 Past het ontwerp binnen de randvoorwaarden van ander rijksbeleid? (zoals het kader Objecten langs autosnelwegen) van Rijkswaterstaat, Laagvliegroute defensie/Teuge en straalpaden KPN). Veroorzaakt het object geen geluids-, zicht-, licht- en milieuhinder voor de woonomgeving, natuur en het verkeer?
- Stap 2 Een overtuigende inpassing van het kunstwerk in een ruime woon- en leefomgeving door middel van fotomontages en/of 3D animatie. Bezien vanaf snelweg maar zeker ook vanuit stad en ommeland in dag- en nachtsituatie (met evt. verlichting). Zijn de vormgeving, uitstraling, materialisering en het aanzien voldoende overtuigend in de context van deze plek? Is de aanlanding op het maaiveld zorgvuldig vormgegeven? Wordt er een (landschappelijke) inpassing op het maaiveld voorgesteld? Hoe zit het met de bezonning en mogelijke windhinder?
- Stap 3 De uitkomsten van stap 1 en 2 dienen als onderbouwing bij de bestemmingsplanherziening.

Inspiratiebeelden

Er is een oneindige variatie in vormgeving mogelijk, zoals op deze pagina's te zien is;

- Letterlijke beeldende verwijzingen naar dieren of mensfiguren door middel van vakwerkconstructies,
- Poëtische benaderingen met vormverwijzingen naar bomen of bloemen (met bladeren van zonnepanelen),
- Abstract geometrische kolom als een kunstwerk en landmark in zichzelf,
- Contextuele benadering van de opgave (door een verwijzing naar zouttorens in Twente op de afbeelding hieronder).

Locatie en ontwerper onbekend. Bron: ww.de-veluwenaar.nl

Reclamemasten op Plein Westerrmaat in Hengelo (O), geïnspireerd op Twentse zouttorens (Ontwerp: Mecanoo)

*Zonneboom in Oss
(Ontwerp: Wurck)*

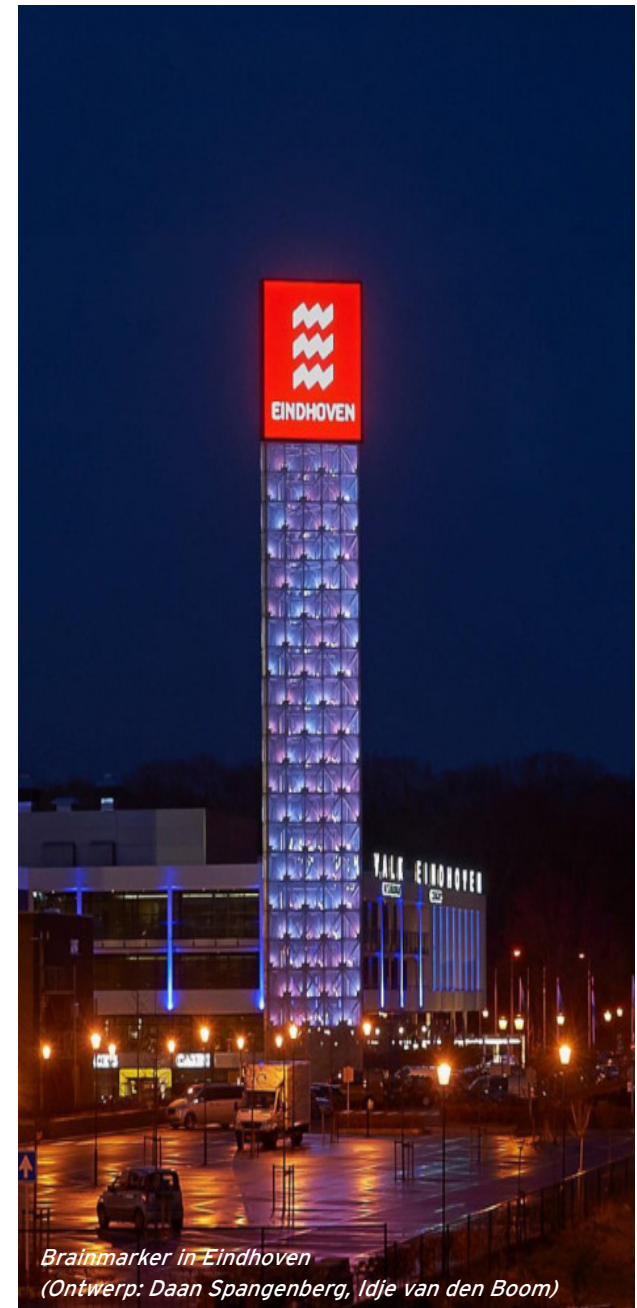
*Indemann in Inden, Duitsland
(Ontwerp: Maurer United Architects)*

*'Shall we dance' in Doetinchem
(Ontwerp: Floris Schoonderjerk)*

*Florade Solar Tree in Venlo
(Ontwerp: Scheuten Absoluut Glastechniek)*

*Brainmarker in Eindhoven
(Ontwerp: Daan Spangenberg, Idje van den Boom)*

Ruimtelijke randvoorwaarden

De voorziene plek aan de A50 bij afslag Apeldoorn-Noord is uniek en vraagt om maatwerk. Deze prominente en voor iedereen zichtbare plek. Omdat goed gekozen vormgeving niet alleen een commercieel voordeel dient maar ook bij kan dragen aan stads promotie en de leesbaarheid van een stad zijn er een aantal heldere, structurele ruimtelijke randvoorwaarden opgesteld die in het kader hiernaast staan weergegeven.

Een bouwplan dient aan deze eisen te voldoen. Deze eisen vormen ook het toetsingskader voor de gemeente en de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) bij de beoordeling van plannen.

Een kunstwerk met een overtuigende, herkenbare en heldere hoofdvorm. Een icoon of 'folie' dat bijdraagt aan de doelstellingen van de buitenstad.

Een uniek en locatiespecifiek bouwwerk met een iconische uitstraling en een hoge beeldkwaliteit. Een landmark aan de noordelijke entree van Apeldoorn.

Reageert op het gebiedskarakter. De verwijs mast dient zorgvuldig in de landschappelijke context te worden ingepast.

Toepassing van onderhoudsarme, duurzame, niet snel vervuilende materialen die op de langere termijn hun oorspronkelijke uitstraling behouden.

De verwantschap met Cleantech doelstellingen zijn overtuigend.

Toepassen van LED-verlichting kan alleen bij een overtuigend geïntegreerd ontwerp.

Er is bij voorkeur sprake van een dubbelfunctie (in of nabij), zodat er ook een maatschappelijke meerwaarde kan ontstaan.

De verwijs mast is in de eerste plaats een kunstwerk en geen ingenieurswerk. Betrek daarom bij het ontwerp een artistiek vormgever, bijvoorbeeld een kunstenaar of industrieel vormgever en vraag advies aan een landschapsarchitect.

Per locatie één kunstwerk.

De algemene toetsingscriteria welstand zijn van toepassing, zoals verwoord in het welstandsbeleid.

Uithangbord van de Buitenstad & bedrijvig Apeldoorn

Fotomontage met een mogelijke verwijsmast in Apeldoorn noord.

